Наш культурны асяродак
Жырандоля
Выпуск № 46 (216)

■ Асоба

ЗНІТАВАННЕ

ГАБЕЛЕНЫ ГАЛІНЫ КРЫВАБЛОЦКАЙ ЯК СУВЯЗЬ ЧАСОЎ

Вось жа дзіва: нават тонкія ніткі могуць сшываць, умацоўваць, утрымліваць нейкія часткі ў адзіным. Нездарма ж у беларускай мове ёсць такое цудоўнае слова: знітаванне. І нібыта нябачныя нітачкі звязваюць любоўю людзей, трымаюць іх разам і ўтрымліваюць на нейкім месцы, якое становіцца самым любімым на зямлі. Невыпадкова адно з традыцыйных беларускіх мастацтваў заснавана на ўменні працаваць з ніткамі, рабіць з іх не проста тканіны, а творы мастацтва — габелены і нават цэласныя кампазіцыі.

Мастачка Галіна Крываблоцкая ў свае габелены ўплятае ўласнае разуменне свету і адчуванне Сусвету. Кросны — як праваднік у гэты Сусвет. Нітачка да нітачкі, колер да колеру, думка да думкі, пачуцці… Апошніх — шмат. І калі разабрацца ў тым, з чаго пачыналіся творы, прадстаўленыя на выставе «У пошуках вясны», што размешчана ў Палацы мастацтва, то першасным вузельчыкам заўсёды было пачуццё, да якога дадавалася яшчэ нешта…

МЕЛОДЫЯ

«Актава». Так называецца твор 1978 года, адзін з першых этапных у мастачкі. Чырвонае з чорным на шэрым… Спалучэнне фігур у пэўным рытме. Малюнак геаметрычны, але ў ім нібыта зашыфраваны пэўны код. Расшыфраваць — значыць пачуць гукі. Шмат гукаў, у кожнага сваё месца, свая задача. Як ёсць пэўныя задачы ў традыцый, якія закладваліся ў культуры народаў. Адна традыцыя выпадае — і актава не поўная. Гэты твор у Галіны Крываблоцкай нарадзіўся на фоне ўздыму ідэі аднаўлення нацыянальных традыцый, якая, магчыма, ужо гучала недзе ў паветры. Гэтую мелодыю мастачка падхапіла і ўпляла ў габелен, у якім адчуваецца эксперыментальны дух, але пры гэтым ёсць адчуванне повязі з традыцыяй: усё роўна кожны чалавек носіць у сабе мелодыю сваёй зямлі, свайго роду.

Ларыса ФІНКЕЛЬШТЭЙН, мастацтвазнаўца:

«Габелен і мастацкае шкло ў першую чаргу былі візітоўкай беларускага мастацтва на Саюзных выставах. Творчасць Галіны Крываблоцкай — гэта адлюстраванне традыцый з аднаго боку, а з другога — увасабленне эксперыментальнага тэкстылю».

ЛЮБОЎ

Бацька… Яго няма — адышоў у іншы свет. Сказала сабе: «Вось і ўсё»… Прыйшла ў майстэрню са сваім сумам, думкі плылі… А рукі рабілі сваю справу. Праз ніткі выявіўся душэўны стан, які паяднаў космас з зямлёю, матэрыяльнае з ледзь улоўным: блакітным аблокам ірвецца да неба светлая душа. «Вось і ўсё» — твор-прысвячэнне, якіх у Галіны Крываблоцкай шмат, таму што шмат людзей, з якімі яна была знітавана любоўю.

Кампазіцыя з чатырох алоўкаў — таксама зроблена з любоўю. Ніткі выстраіліся ў шэрагі, закруціліся вірам, як пачуцці. У шэрагах нітак растварыліся слёзы. Гэта прысвячэнне брату, мастаку Віктару Маркаўцу, які заўсёды быў моцны, светлы чалавек. Але нечакана адышоў у іншы свет.

— Алоўкі — наш сімвал з дзяцінства, — тлумачыць Галіна. — Нас чацвёра дзяцей у сям'і: тры сястры і старэйшы брат Віктар. Калі мама атрымлівала свой настаўніцкі заробак, то купляла нам у падарунак аловачкі. У кожнага з дзяцей былі свае алоўкі, мы імі вельмі любілі маляваць, таму ўсе выраслі творчымі людзьмі.

Твор «Апошнія ліхтары» — таксама прысвячэнне: дзеду Аляксандру і бабулі Марыйцы.

— Бабуля з роду Янкоўскіх, адукаваная, інтэлігентная была жанчына, дзед — вельмі духоўны чалавек, які скончыў царкоўна-прыходскую школу. Яны дапамагалі бацькам нас выхоўваць, даглядаць. І пакінулі нам у спадчыну веру, якой мы прытрымліваемся і якую перадаём сваім дзецям.

ВЕРА

Унікальныя творы — габелены. Адчуваеш побач з імі нейкае цяпло, якое ідзе, напэўна, не толькі ад нітак. Таму што ў іх можна растварыць духоўны стан — як у творы «Цуд дрэва».

— Часам чалавеку даецца магчымасць пабываць у святых месцах, — гаворыць мастачка. — Аднойчы я была ў гасцях у Святога Мікалая з Мір Лікійскіх. Пашчасціла на яхце паплыць у Міжземнае мора, пасярод якога быў цудоўны маленькі востраў. На ім паміж скал расло старое-старое, але моцнае эўкаліптавае дрэва. Яно мяне так уразіла, што захацелася перадаць адчуванне моцы жыцця, якое напаўняла мяне ў той момант.

Мастакі — людзі тонкіх пачуццяў, якія, напэўна, адчуваюць нябачны свет, прастору, іншае вымярэнне, якое немагчыма зафіксаваць дакладнымі прыборамі. Але яно ёсць: паглядзіце творы Галіны Крываблоцкай. Вялікая частка яе габеленаў напоўнена светлымі, радаснымі колерамі, яны дыхаюць спакоем і пяшчотай. І ў іх жывуць анёлы!

— Ёсць у мяне твор — прысвячэнне анёлам. У кожнага чалавека ёсць добры і дрэнны анёл, — разважае Галіна. — На левым баку ў нас добры, цёплы анёл, на правым сядзіць халодны, злосны. Бываюць моманты ў чалавека, калі ў душы нібыта нешта кіпіць: гэта нашы анёлы спрачаюцца. Мы гэта не заўсёды разумеем. Але калі добра папрасіць Бога: «Паміры маіх анёлаў», — то ўсё стане на месца. А калі нас пакідае дрэнны, цёмны анёл і застаецца светла-залаты, то мы адчуваем стан Боскай ласкі і асалоды і нібыта лунаем над усім тым, што ідзе ад цёмнага анёла. Людзі змагаюцца ўвесь час за нешта: за жыццё, за праўду. У гэтым свеце ўвесь час трэба змагацца, найперш за душу…

БОЛЬ

Але бывае, што змаганне ідзе праз боль. Боль бывае агульным і вельмі моцным. І нават калі на твой лёс агульны боль не выпаў, то ўсё роўна ён нібыта ў крыві пакаленняў жыве. І прарывае. Габелен-рэквіем «Трасцянец» — агульная памяць пра Вялікую Айчынную вайну. Адзін з першых беларускіх аб'ёмных габеленаў, створаны ў 1984 годзе. Гэты адметны твор зараз знаходзіцца ў музеі сучаснага выяўленчага мастацтва ў Маскве. Летась ён быў прадстаўлены на выставе да юбілею Перамогі, пра што беларускай мастачцы спецыяльна паведамілі і павіншавалі яе. На аўтарскай выставе ў Палацы мастацтва Галіна Крываблоцкая

паказала, як выглядае памяць у габелене. І дала магчымасць гэта пабачыць — у іншых творах. Яе творы, дзе ёсць боль, адметныя. Ці то аб'ёмныя — як «Трасцянец». Ці то незвычайныя па форме: габелен, прысвечаны паўстанню 1863 года, выкананы ў форме трохкутніка. Вельмі авангардная форма для твора, асабліва калі ведаць, што ён быў зроблены ў 1988 годзе, да гадавіны паўстання Каліноўскага, якому была прысвечана тады вялікая выстава айчынных творцаў.

На выставе вылучаецца габелен «Шлях». Глядзіш і бачыш: падвоенае сонца, расколатая зямля. Земляныя колеры. Колеры нашай зямлі. Чарнобыль…

— Мяне так узрушыла тое паведамленне! Было невядома, што гэтая катастрофа нам прынесла, — успамінае спадарыня Галіна. — Мы тады працавалі з братам у майстэрні. Усё ўнутры кіпела, і я намалявала гэты вобраз, пачала ткаць…

ЗАХАПЛЕННЕ

Праз боль, праз змаганне ўсё роўна прарастае надзея. І сонца зноў адно, і па зямлі расцякаецца яго святло чырвонымі плямкамі, як у працы пад назвай «Дзень». Радасцю напаўняе новы дзень — нават ад таго, што ён прыходзіць і ўсё ідзе сваёй чаргой: дрэвы растуць, птушкі пяюць, слімакі выпаўзаюць. У Галіны Крываблоцкай слімакі — адзін з любімых вобразаў:

— У многіх маіх творах можна ўбачыць гэтую істоту, якую я вельмі паважаю. На зіму яна знікае, а вясной з'яўляецца — як сімвал цеплыні і аднаўлення жыцця. Вось слімачок у нацюрморце «… І зноў дзень»: Вялікдзень, яйкі на стале, пачатак новага жыцця…

Сёлета спадарыня Галіна стварыла 5 новых работ. Адна з іх — «Салаўіны спеў». Але самога салаўя ў ёй не варта шукаць. Затое можна адчуць стан чалавека, які слухае прыгожыя спевы

салаўя, адчувае спакой, радасць, замілаванне і захапленне жыццём. Калі чалавек адкрыты для захапленняў, то знаходзіць іх у звычайных рэчах і з'явах. І тады з'яўляюцца міні-габелены як імправізацыі з нітак, невялікія творы з цыкла «Дыялог з прыродай», ці ўдумлівыя — як з цыкла «Дрэвы». Ці вялікія і маштабныя — як «Мелодыя зямлі». Гэты габелен створаны для Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Манументальных твораў у спадарыні Крываблоцкай шмат — для афармлення інтэр'ераў залаў, заслон для палацаў культуры, некаторыя знаходзяцца ў музеях. Розныя па тэмах, памерах, задачах. Але яны знаходзяць сваё месца ў прасторы і часе, нясуць сваю філасофію — праз ніткі. А калі паглядзець на кампазіцыю з пляцення пад назвай «Каардынаты быцця», то наогул нібыта чуеш вершы.

Паэт Алесь РАЗАНАЎ:

«У мастацтва адна крыніца, якое б яно ні было: ці слоўнае, ці візуальнае. Калі аказваешся на выставе, то сутыкаешся з самой з'явай мастацтва. Але кожны мастак фармулюе па-новаму, што гэта ёсць. Тут адбываецца фармуляванне самой з'явы мастацтва. У яе ёсць адзін самы важны фактар — субстанцыя душы. Гэта тая крыніца, адкуль бяруцца ўсе творы».

— Гэтую назву я падгледзела ў Алеся Разанава, у яго ёсць такая кніжка. Але яна вельмі падыходзіць да твора. Тут ёсць барацьба, якая стварае наша жыццё. Тут Сусвет. Цяпло ад зямлі, сонца, агню. Еднасць сутнасцяў, з якіх складаецца наша быццё…

Ларыса ЦІМОШЫК

■ Прэм'ера

УСЛЕД ЗА ПРЫВІДАМ

НАШ ВАРЫЯНТ «ЛЯТУЧАГА ГАЛАНДЦА»: НЕ ТРЭБА АХВЯР

Ох, ужо гэтыя рамантычныя закаханыя дзяўчаты! Прыдумаюць сабе героя, не, каб на свайго даўняга прыяцеля ўвагу звярнуць, на таго, хто ўвесь час побач. Чаму Сента нейкага таямнічага незнаёмца з бледным тварам абрала? Адна справа — яе бацька: Даланду толькі б багацце ў рукі ішло. Але ж ёй жа жыць з гэтым Галандцам… Лятучы Галандзец — прывід, які са сваім караблём раз на сем гадоў атрымлівае магчымасць прыстаць да берага, каб знайсці каханую, якая будзе яму заўсёды вернай і вызваліць яго ад пракляцця. Інакш — вечнае блуканне. І не было такіх жанчын дагэтуль. А ў Сенту паверыў, пакахаў і пашкадаваў губіць. Яна сама была гатова згубіць сваю душу дзеля яго…

Не, толькі не ў нас, не ў Беларусі! Не трэба нявінных ахвяр! Ханс-Ёахім Фрай з Германіі, запрошаны нашым тэатрам да працы ў якасці рэжысёра, разумеў, што, каб паставіць у Беларусі оперу Рыхарда Вагнера «Лятучы Галандзец», трэба ўлічыць няпростую гісторыю ўзаемаадносін паміж двума народамі. І прапанаваў сваё бачанне фіналу. Зрэшты, паводле аўтара, Сента хоць і кідаецца ў мора, каб даказаць сваю адданасць каханаму, але ж становіцца істотай з іншага свету і злучаецца з ім — свайго роду таксама хэпі-энд. Але навошта тапіцца, калі можна гэтага не рабіць?..

— Мы імкнуліся, каб пластычная мова пастаноўкі была зразумелая для гледача, які ніколі не бачыў гэты спектакль. Глядач бачыць, як рэшткі карабля Лятучага Галандца ўзнімаюцца з глыбінь мора. У той час Сента жыве ў сваімі маленькім закрытым свеце недзе на поўначы Нарвегіі, марыць пра прынца. Цэнтральная кропка маёй працы — адносіны Сенты з Лятучым Галандцам. Сента бачыць вызваленне праз каханне, але яна не прыносіць сябе ў ахвяру для кахання. Яна скажа яму: я гатова ісці з табой. Ён яе возьме ў сваё падарожжа. Гэтае падарожжа — бясконцасць, — тлумачыў рэжысёр сутнасць сваёй задумы.

Задума тэатра — запрасіць да працы над операй Вагнера нямецкага пастаноўшчыка — палягала ў тым, што складаны твор лепш адчуе і данясе носьбіт аднаго з аўтарам менталітэту. Яшчэ адзін аргумент на карысць Ханса-Ёахіма Фрая: ён 10 гадоў быў дырэктарам Дрэздэнскага опернага тэатра, дзе ў 1843 годзе адбылася прэм'ера оперы «Лятучы Галандзец». У Дрэздэнскім тэатры выконваецца ўвесь рэпертуар Вагнера. А калі Фрай пачынаў у ім працаваць, то ў афішы была нават пастаноўка ўнука Вагнера.

Несці нямецкую культуру ў Беларусь пастаноўшчык вырашыў без лішняга пафасу, зрабіўшы акцэнт на станоўчых момантах. Уверцюра напачатку стварае вобраз неспакойнага, небяспечнага мора: мы бачым хвалі, якія накатваюць зноў і зноў. Неспакой ахінуў бы душу… Каб не хлопчык і дзяўчынка, якія загадкава прабягаюць па сцэне: пачынаецца рамантыка… Каманда-прывід Лятучага

У дырыжора-пастаноўшчыка была асаблівая місія: дамагчыся вагнераўскага гучання разам з аркестрам Вялікага тэатра Беларусі. ***Манфрэд Маерхофер*** *распавядае:*

— Вагнер — новы кампазітар для гэтага аркестра. Аднойчы пасля рэпетыцыі першы кларнет сказаў: «Як жа ўсё цяжка…» Мне ўсё зразумела: тут амаль 40 гадоў не выконваўся Рыхард Вагнер. «Лятучы Галандзец» — твор, які, па сутнасці, рэвалюцыйны. Дзякуючы яму Вагнер стварыў новы музычны стыль. Напрыклад, трубы і іншыя медныя інструменты дагэтуль ніколі не іграліі такіх высокіх гукаў. Такая складанасць партыі для валторнаў, як у Вагнера, наогул не сустракаецца ні ў аднаго кампазітара. Быў нават такі выпадак: калі ішла падрыхтоўка да прэм'еры «Трыстана і Ізольды», бацька Рыхарда Штрауса, які іграў у аркестры, узяў сваю валторну і падаў дырыжору са словамі: «Бяры, паспрабуй сыграць гэта…» Вагнер, які сам дырыжыраваў, сказаў: «Не, гэта твая праца. Я сачыніў, а табе іграць…» Музыка «Лятучага Галандца» складаная. Гэта адчуваецца і па працы хору, асабліва мужчынскага. Уявіце: васьмігалосны мужчынскі хор, вельмі шмат фортэ, таму што хочацца дасягнуць асаблівага эфекту, каб падкрэсліць сутнасць істот з іншага свету. Але ў гэтым творы асаблівы і жаночы хор. Для мяне гэта найскладанейшы жаночы хор, які сустракаецца ў музычнай літаратуры. Да таго ж спадар Фрай дадаў яму пэўныя рухі, на што кіраўнік хору тэатра Ніна Ламановіч сказала: «Не, з гэтымі рухамі такі хор выконваць немагчыма». Але мы дасягнулі патрэбнага гучання. Рэжысёр паклапаціўся пра тое, каб спевакам было зручна бачыць дырыжора, і гэта ўпісалася ў агульную карціну. Драматычны барытон, які па волі Вагнера ўвасабляе ў гэтай оперы галоўнага героя, дагэтуль у музычнай літаратуры не сустракаецца. Што тычыцца ролі Даланда (бас) — абсалютную глыбіню кампазітар уздымае да вяршынь. З аднаго боку, яму патрэбны былі вельмі моцныя галасы, а з другога боку, гэтыя галасы павінны быць прыгожыя, каб выканаць пэўную арыю. Гэта была першая опера, калі Вагнер сам сабе прызнаўся, што тут яму ўдалося рэалізаваць найвышэйшае майстэрства. Опера «Лятучы Галандзец» не магла мець поспеху ў часы Рыхарда Вагнера, таму што тады галасы не былі настолькі тэхнічна развітымі. Але гэты твор стаў адным з самых папулярных у нямецкай музыцы.

Галандца з'яўляецца на палубе — нібыта пераходзіць з іншага вымярэння. Так, загадкавыя людзі, але абсалютна рэальныя пры гэтым: чаго іх баяцца? Свет Сенты наогул прывабны: недзе ў гарах жанчыны сядзяць у крэслах-качалках: так абыгрываецца вобраз калаўрота. Фрай прызнаўся, што працытаваў такім чынам Томаса Мана з рамана «Чароўная гара». Горнае паселішча напаўняецца колерамі пры першай сустрэчы Сенты і Галандца. Эрык з жыхарамі не хоча аддаваць Сенту незнаёмцу: змаганне за яе душу ўвасабляецца ў перацягванні каната. Але ўсё роўна яна робіць выбар, і закаханыя разам накіроўваюцца ў іншы свет. З тымі самымі дзеткамі: магчыма, яны павінны былі несці думку пра тое, што ёсць нейкае наканаванне, вызначанае лёсам? Загадкава. Можа, гэта задумана, каб падкрэсліць рамантычнасць оперы?.. У выніку атрымалася па-нямецку рацыянальна, нягледзячы на тое, што за сцэнаграфію адказваў расійскі мастак Віктар Вольскі. Ён стварыў зборна-разборную канструкцыю, якая з'яўляецца то палубай, то хатай, то прычалам. Але ўсё па-нямецку лаканічна. Галоўны акцэнт робіцца на самой оперы Вагнера «Лятучы Галандзец», якую ёсць магчымасць паслухаць у Беларусі ўпершыню.

І па-нямецку: паколькі оперы гучаць на мове арыгінала, то артысты спецыяльна займаліся з выкладчыкамі (не ведалі нямецкай мовы). Партыю Галандца выконвае Станіслаў Трыфанаў. На ролю Сенты Фрай абраў заслужаную артыстку Беларусі Ніну Шарубіну і маладую салістку Алену Золаву, якая спраўляецца са складанай партыяй. Даланд — народны артыст Беларусі Васіль Кавальчук. Ад іх патрабавалася на мове Вагнера данесці яго ж ідэю, што вельмі няпроста: кампазітар напісаў складаныя партыі як для салістаў, так і для музыкантаў аркестра. Але гэта адна з самых кароткіх опер Вагнера…

Ларыса ЦІМОШЫК

■ Конкурс

Калядныя спевы

У БЕЛАРУСІ ЗАСНАВАНЫ МІЖНАРОДНЫ КОНКУРС ВАКАЛІСТАЎ

Пра гэта паведаміў у дні адкрыцця Мінскага міжнароднага Каляднага опернага форуму дырэктар Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі Уладзімір Грыдзюшка. Конкурс пройдзе ў снежні 2014 года ў Мінску. Арганізатарам выступае Вялікі тэатр Беларусі.

Удзельнікамі конкурсу могуць стаць вакалісты і вакалісткі, якія маюць спецыяльную музычную адукацыю альбо вучацца. Але могуць быць і выключэнні: асобы без музычнай адукацыі павінны прадставіць у аргкамітэт відэазапіс з выкананнем дзвюх арый кампазітараў розных эпох. Конкурс будзе праводзіцца ў тры туры.

Напэўна, практыка мінулага года, калі падчас Каляднага опернага форуму праходзіў міжнародны конкурс вакалістаў, падалася тэатру ўдалай: была інтрыга, за якой сачыла публіка, гледачы хваляваліся за сваіх фаварытаў, за айчынных спевакоў. Зрэшты, менавіта дзеля іх і патрэбны такі конкурс: у актыўным сцэнічным спаборніцтве здабываецца важны для артыста вопыт.

Ларыса ЦІМОШЫК

■ Гасцёўня «Звязды»

Сучасныя чытачы — «мабільныя»

Дырэктар Віцебскай абласной бібліятэкі імя Леніна Аляксандр СЁМКІН нядаўна адзначыў 60-гадовы юбілей. Ён распавёў карэспандэнту «Звязды» пра свой самы фантастычны падарунак, а таксама падзяліўся асабістымі і творчымі планамі дружнага калектыву бібліятэкі.

— Аляксандр Іосіфавіч, сярод падарункаў былі вельмі нечаканыя?

— Рыбку залатую ў маленькім акварыуме падарылі, каб выконвала ўсе мае жаданні. Але насамрэч фантастычным падарункам лічу кнігу з публікацыямі маіх інтэрв'ю за шмат гадоў працы на пасадзе дырэктара. Узначальваю калектыў з красавіка 2002 года. А раней жыў у Дуброўне, дзе, пачынаючы з 1990 года, працаваў загадчыкам аддзела культуры райвыканкама.

Выданне мае назву: «Да юбілею дырэктара ДУ «Віцебская абласная бібліятэка імя Леніна. Бібліятэкар № 1». Уявіце сабе, надрукавалі ў Нацыянальнай бібліятэцы.

Атрымаў віншаванні і ад былых калег з Дубровенскага раёна, цяперашніх — з іншых абласцей, а таксама класіка нашай драматургіі Аляксея Дударава.

— Дарэчы, у вашай бібліятэцы быў зроблены бібліяграфічны паказальнік, прысвечаны Дудараву.

— Так. Ён быў так прыемна здзіўлены, што некалькі хвілін сказаць нічога не мог ад радасці. А потым шчыра дзякаваў за вялікую працу. Хочацца таксама падзякаваць калектыву за паказальнік, прысвечаны славутаму кампазітару, сыну віцебскай зямлі Анатолю Багатырову, у гонар якога названа адна з вуліц абласнога цэнтра, а таксама дзіцячая школа мастацтваў. Мы вырашылі, што абавязкова трэба зрабіць бібліяграфію, прысвечаную гэтаму геніяльнаму чалавеку.

А вось, паглядзіце, вялікая праца пра вайну 1812 года, надрукаваная летась. Каштоўнасць гэтага навуковага выдання ў тым, што нам удалося на яго старонках сабраць разам персоны і падзеі, якія адбываліся ў час той вайны на тэрыторыі Віцебскай губерні. Такую нялёгкую працу зрабілі супрацоўніцы аддзела краязнаўства. Ім дапамагалі людзі і навукоўцы, якія захапляюцца або вывучаюць гэтую тэму.

Напрыклад, у Маскве жыве энтузіяст, які стварыў тэматычны сайт. Ён далёкі ад бібліятэчнай справы, ён — праграміст, які захапляецца гісторыяй. Падзяліўся інфармацыяй, якая нас цікавіла.

Распрацоўваем таксама вялікую колькасць метадычных матэрыялаў. Падлічылі, што надрукавалі 4,5 мільёна старонак (!) — і гэта толькі за апошнія тры гады — нашых паказальнікаў і іншых нашых бібліяграфічных выданняў. Спачатку падумаў, можа, памыліліся пры падліку. Пераправерылі, аказалася, што ніякай памылкі няма. Наклад большасці з гэтых выданняў ад 30 да 50 асобнікаў. Якасць паліграфіі высокая — у рукі ўзяць прыемна.

— Сёння многія аддаюць перавагу электронным кнігам. Не адчуваеце недахопу чытачоў?

— Сярод абласных бібліятэк у нас іх самая вялікая колькасць — каля 55 тысяч. Вядома, хочацца, каб было больш. Людзі пенсійнага ўзросту, можа, скажуць: калісьці ў бібліятэцы займалі чаргу ў гардэроб і гэтак далей. А цяпер… Проста цяпер вельмі мабільныя чытачы. У нас ёсць свой сайт, таму можна, нават не выходзячы з кватэры, пазнаёміцца з навінкамі літаратуры. Людзі выбіраюць тое, што іх цікавіць, а потым проста прыходзяць па кнігу. Прыйшоў, праз пяць хвілін узяў неабходнае ці зрабіў копію неабходных артыкулаў. Навошта яму сядзець у бібліятэцы? Уражанне можа скласціся, што чытальныя залы часта пустыя. Значыць, бібліятэкі не патрэбны? Але гэта не так. У нас праходзяць прэзентацыі выданняў, розныя акцыі: выставы і сустрэчы.

— Ад супрацоўніц бібліятэкі пачуў, што распрацоўваюцца ўнікальныя праекты. Раскажыце, калі ласка, падрабязней.

— Распрацоўваем электронныя рэсурсы. Адзін з іх прысвечаны 25-й гадавіне выводу савецкіх войскаў з Афганістана: «Афганістан без права на забыццё». Да 15 лютага прэзентуем гэтую працу ў канцэртнай зале «Віцебск». Спачатку была ідэя скласці спіс землякоў: хто служыў у легендарнай віцебскай 103-й мабільнай брыгадзе, якая першай увайшла ў далёкую краіну, каб выканаць інтэрнацыянальны доўг, а таксама ў транспартным авіяпалку — пра тых, хто родам, або неяк звязаны з Віцебскам і вобласцю. Але потым захацелася больш. Рэсурс напаўняецца, у тым ліку і дакументамі, там будзе нават відэа. Калі пачалі спісы вывяраць, нават не думалі, што наша праца дазволіць знайсці людзей, прозвішчы якіх не ўвайшлі ні ў «Афганскую кнігу памяці», ні ў спісы ваенкаматаў. Бо апошнія, зразумела, расфарміроўвалі і гэтак далей…

Камп'ютарызацыя, інфарматызацыя, электронныя кнігі — усё гэта добра, але веру, што бібліятэкі будуць існаваць заўсёды. І традыцыйная кніга будзе. Ёсць людзі, якія пішуць, іншыя — выдаюць і чытаюць.

Яшчэ адзін праект — аб сучасных мастаках Віцебска, членах Саюза мастакоў, якіх больш за 130 чалавек. Наведнікі сайта змогуць прачытаць і пра тых, каго, на жаль, больш няма з намі. Рыхтуюцца партфоліа кожнага мастака: з фота і біяграфіяй, бібліяграфіяй, галерэяй твораў, інфармацыяй аб выставах, у якіх браў удзел. Тэксты будуць на беларускай і на англійскай мовах.

— Якія кнігі вы асабіста любіце чытаць?

— Люблю вершы Пушкіна, Ясеніна. Для мяне кніга павінна быць светлай, несці пазітыў. А яшчэ, як ні дзіўна, падабаюцца любоўныя раманы. Не люблю дэтэктывы. Памятаю, пачынаў чытаць Агату Крысці, але не спадабалася. Не люблю чытаць пра вайну кнігі сучасных аўтараў. Бо яны ведаюць пра вайну з фільмаў і кніг... Творы тых аўтараў, якія самі прайшлі вайну, таго ж Сіманава, — па-іншаму ўспрымаюцца.

Мой бацька быў камандзірам Чырвонай арміі, вайну сустрэў у Беластоку. Ён сфарміраваў маё ўяўленне пра вайну, калі расказаў пра канцлагеры, дзе пабываў…

Не разумею неафашыстаў, якія выходзяць на вуліцу і нешта патрабуюць. Думаю, неэтычна абмяркоўваць вайну: хто меў рацыю, вінаваты, хто лепш камандаваў… Калі працаваў над «Кнігай памяці Дубровенскага раёна», шмат даводзілася чытаць архіўных дакументаў. І з архіваў вермахта таксама. Як можна, напрыклад, абмяркоўваць аперацыю «Баграціён», калі чытаеш, што па Дняпры цячэ не вада, а кроў…

— У свой час прадракалі: тэлебачанне заменіць тэатр. Добра, што гэтага не здарылася. Цяпер часта пішуць, што інтэрнэт прывядзе калі-небудзь да закрыцця бібліятэк.

— Абсалютна шчыра вам скажу: камп'ютарызацыя, інфарматызацыя, электронныя кнігі — усё гэта добра, але веру, што бібліятэкі як сацыяльны інстытут будуць існаваць заўсёды. І традыцыйная кніга будзе. Ёсць людзі, якія пішуць, іншыя — выдаюць і чытаюць. Будзе бібліятэка! Мо крыху ў іншай форме. І беларускія бібліятэкі, хай не так хутка, як хацелася б, але стануць такімі, як у Еўропе. Я быў у адной замежнай бібліятэцы — пры ўніверсітэце. Увесь фонд там у вольным доступе, і па выхадных таксама. У суботу і нядзелю там працуюць толькі ахоўнікі. Але можаш без бібліятэкара пачытаць кнігу, здаць… Безумоўна, мы маглі б зрабіць аналагічнае, але цана пытання вельмі дарагая.

— Ідэя будаўніцтва новага будынка абласной бібліятэкі канула ў Лету?

— Думаю, што яна абавязкова будзе рэалізавана. Але калі, адказаць на гэтае пытанне не магу. Калі нам далі заданне, мы распрацавалі канцэпцыю новай бібліятэкі. І верым у тое, што задуманае можна будзе ўбачыць у камені.

Аляксандр ПУКШАНСКІ